

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Duorum casuum huc incidentium resolutio. Primus de permutatione
fructuum hortuli domus Professæ Soc. Iesu, num. 8.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

tionis, quando ceteris jam positis determinatur pretium. Contra vero accidit, quando pretium est determinatum, sed venditio est conditionata: tunc enim (adveniente conditione) gabella debetur gabellario, qui fuit, quando facta est venditio, licet propter conditionem fuerit imperfecta. Ratio est, quia, ut dictum est modo, venditio conditionata retrahitur &c. lege Molinam *c*, qui excipit venditionem potestativam. Quando autem fit venditio, pretio jam statuto, sed res aut pretium dantur postea, debetur gabella gabellario, qui erat, quando fuit celebrata venditio, quia tunc perfectus fuit, ut numero 2. diximus, contractus, quoad substantiam. Quando denique supervenit gabella, semper pari modo videndum est tempus, in quo perfecta fuit venditio, siue in se, siue per retrotractionem, & gabellario illius temporis erit gabella solvenda.

e Mol. t. 2. d. 337.

6. Gabellam impositam pro venditione, non intelligi impositam pro alio, quam vis simili contractu, mox n. sequenti dicam.

In venditione requiritur res & pretium.

7. Dictum est quarto (re, & pretio) nam si res detur pro re, merx pro merce, erit permutatio, non venditio; si pretium seu pecunia, pro pecunia, erit cambium. Id diligenter advertere oportet; nam, cum ij sint diversi essentialiter contractus, diversos parient effectus; v. g. posita est gabella

vendentibus merces, non ergo ea debetur permutantibus, nec cambiantibus. Quod si (ut accidit non raro) intercedat utrumque, ut si domum permutet cum pradio minoris valoris, & excessum solvas in pecunia, si pecunia sit minor pars pretij, erit permutatio, nec debetur gabella; si maior, erit venditio, & gabella debetur, quia accessorium sequitur principale. Quod si æquales sint, vel quasi æquales, tunc, cum partim sit venditio, partim permutatio, nec adsit ratio, cur vna alteram in sui proprietatem trahat, pro rata venditionis, & non amplius, gabellam solvendam esse, fert sententia *f* probabilior. Si denique fiant duæ venditiones, ut si domum vendas mihi pecunia credita, & deinde ego tibi pradium vendam, compensando pecuniam, quam tibi ex domo vendita debeo, duæ erunt gabellæ solvendæ, & quidem altera gabellario, qui fortè est tempore venditionis prædij, ut ex dictis constare poterit.

f Mol. t. 2. d. 336. n. 6.

Duorum casuum huc incidentium resolutio.

Primus casus.

De permutatione fructuum hortuli domus professe Societ. Iesu.

8. Ex prædicta essentiali differentia venditionis & permutationis, videamus, an solvi duæ quæstiones possint? prima sic proponitur. Domus professe Societatis Iesu nullis redditibus, nullis possessionibus frui potest. Quod

Quod si ei hortus aliquis, seu prædium conceditur, ita ei etiam domo separatum, conceditur, ut non vendatur eius olera vel fructus. Quidam ergo hortuli nostri Præfectus, cum sciret, sibi non licere sui agelli fructus vendere, id excogitavit, ut eo anno, quo vberes colligere fructus fertilitas dabat, illos traderet cuidam Domino opulentissimi prædij, ea lege, ut alios similes, vel dissimiles fructus domui nostræ daret, quando ijs ea indigeret. Quæsitum fuit, an contra Constitutiones sic delinqueret?

9. Profecto primo intuitu nequam delinquere existimaui, quia Constitutio nostra videtur, non quidem permutationem prohibere, quæ est contractus essentialiter, ut dictum est, diversus, sed venditionem. Verum re accurate perpensa, hortulanum violatæ Constitutionis reum pronuntiaui; ratio convincens fuit, quia Constitutio nostra, non solum prohibet venditionem, verum etiam quidquid, redituum loco, domui nostræ esse possit; at eiusmodi permutatio jam loco reditus esset, seu reditus utilitatem jam afferret. Verba Constitutionis hæc leguntur g: & tunc, huiusmodi ille locus sit, ut nec alij locetur, nec fructus, qui redituum loco esse possint, habeat. Declaratio ejusdem sic habet: huiusmodi essent, si vini, vel olei, vel tritici proventus dictæ possessiones ferrent, vel si fructus, vel olera ex hortis venderentur, quorum nihil habebit: quamvis fructibus aut parte ipsorum ad commodum domus suæ uti possint: ubi illud (venderentur)

non apponitur, quasi solum prohibeatur venditio propriè dicta, sed solum ponitur exempli gratia, ut notat illud (vel) confirmatur primò, quia prohibetur omnis proventus. Confirmatur secundò, quia eiusmodi declaratio paulo inferius concedens hortulano fortè seculari prædicti nostri hortuli aliquid ad suam utilitatem privatam, ipsum posse ex horto recipere, subdit: dummodo tunc, nec ad domos, nec ad particulares personas Societatis utilitas interim vlla perveniret. Nota illud (utilitas vlla) includit enim tum venditionem, tum permutationem, tum quodcumque aliud emolumentum præter usum quotidianum, quem declaratio jam concesserat ibi (ad commodum domus suæ uti possint.)

g *Const. Soc. l. p. 7. c. 2. n. 5. in fin.*

10. Si semel, aut iterum aliquo occurrente anno fertili eiusmodi permutatio fieret, posset alicui videri, non esse, saltem graviter, contra Constitutiones, tum quia apparere posset parvitas materiæ, tum quia Constitutiones annuum reditum, & veluti habitalem utilitatem prohibent, non vero contingens emolumentum. Atque id notare videntur ea verba (redituum loco, & proventuum) idemque videntur significare illa verba temporis imperfecti, ferrent, venderentur, pervenirent.

Delugo a negat, etiam pro vna vice eiusmodi permutationem. Probat primò, quia secus, posset aliquando ex vniis fortè copiosè aliquo anno collectis fieri vinum in usum domus professe, quod non licere, ne vnum quidem dolium, ostendit R. P. Mutius Vellefchi

telleſchi Generalis, qui dolium vnicum vini ex ſuperfluis huiusmodi vuis à procuratore bona fide habitum, juſſit totum pauperibus diſtribui.

a *Delugo 14. reſp. mor. lib. 4. dub. 10. nu. 17.*

Secundò, quia prohibita venditione intelligitur & prohibita permutatio; ut nos etiam ex Molina mox num. 12. dicemus in ſimili.

Tertiò, quia nobis permutatio manifeſtè videtur in declaratione Conſtitutionum prohiberi, ibi *b*: dummodo tunc nec ad perſonas particulares Societatis utilitas interim vlla perveniret. At ex vnica permutatione jam aliqua perveniret utilitas.

b *p. 6. c. 2. l. c.*

Verum hæc ſua ſolutione non carent. Nam ad primum reſponderi poſſet, aliud eſſe, loqui de rigore Conſtitutionis, aliud de perfectione. Laudo zelum R. P. Mutij, cuius exemplum imitari velim omnes: ſed, amice, dic, ſi hortulus noſter anno aliquo fertili producet plures ficus, nonnè licitè poſſent à nobis exiccata conſervari ad uſum? nonne vix pari modo ſuperflua poſſent, ut fit, domi reponi, & conſequentibus menſibus apponi ad menſam? concedit hoc declaratio, Conſtitutionis ibi *c*: quamvis fructibus aut parte ipſorum ad commodum domus ſuæ uti poſſint. Quid ergo? non poſſit vinum ex his vuis expreſſum conſervari? an quia eſt expreſſum, ideo fructus hortuli non eſt? an ex illo muſto ſapa poſſit concoqui, ut certe videtur poſſe, ad commodum domus, & non ex illo vinum fieri?

c *ibid.*

Neque dicas, in declaratione *d* ſic haberi: huiusmodi eſſet, ſi vini, vel olei, vel tritici proventus dictæ poſſeſſiones ferrent, vel ſi fructus & olea ex hortis venderentur, quorum nihil licebit.

d *ibid.*

Ne id dicas, inquam: nam ſolum prohibetur proventus vini, vel olei, ut paullo ante in Conſtitutione prohibiti fuerunt fructus, qui reddituum loco eſſe poſſint; quæ nomina, ut dixi, & ut periti *e* notant, non ſignificant vnicam forte occurrentem, eamque per accidens utilitatem, ſed continuatam, & quaſi habitualem.

e *Nebriffenſis in vocabular. Iuris, Reditus, Reditus, inquit, appellatione omnes proventus continentur. Reditus dicitur à redeundo, quaſi ſint ſingulis annis redeuntes. Calepinus, v. provenio. Unde provenus, ait, id eſt, reditus. Et v. redeo. Reditus, inquit, ſignificat proventum, quod quot annis redeat (intrata.)*

Ad ſecundum, prohibita venditione, tunc intelligi prohibitam permutationem, ut modo dixi, quando idem eſt finis, & quando aliud non exprimitur: at in caſu noſtro non prohibetur, niſi id, quod proventus & redditum affert, non aliud. Inſtas. At cur venditio, etiam ſemel, eſt nobis illicita? reſpondeo, quia expreſſè & abſolutè interdicitur venditio: & merito, quia mercaturam & divitias maxime ſapit: at alia utilitas non prohibetur, niſi quando affert proventus. Relege declarationem: ſi vini (ait) vel olei proventus ferret, vel fructus venderentur, quorum nihil licebit,

Notas?

Notas? de venditione absolute negat; absoluta autem negatio, cum sit malignantis naturæ, omnem venditionem, etiam vnicam negat: de vino oleoque non negat absolute, sed solum sub nomine proventus.

Ad tertium. Cum in hoc ultimo loco veluti per occasionem dicat declaratio; nec utilitas vlla perveniat, debet intelligi juxta ipsam Constitutionem, in qua per se lata est lex: at Constitutio clare dixerat, nec fructus, qui reddituum loco esse possint: & ejusdem Constitutionis declaratio dixerat, non licere proventum: ergo eodem modo in hoc ultimo loco, sunt intelligenda verba declarationis de utilitate veluti habituali, non vero de valde rara, & semel per accidens contingente.

Hæc potius dubitando, quam affirmando dicta sint satis. Nam ultimum iudicium fit, ut consulatur R. P. Noster Generalis.

Secundus casus.

De permutatione mercis, cujus venditio sit prohibita.

11. Secunda quæstio sic habet. In Sicilia adest rigorosa prohibitio summi Pontificis, in virtute sanctæ Obedientiæ, & sub poena excommunicationis, lata sententiæ, contra Ecclesiasticos macchantes ea animantia, quæ ad colendam terram vsui sunt, boves, vaccas, vitulos vitulasque. Atque super hac tota re tres Delegati sunt constituti ab eodem Pontifice, Archiepiscopi Panormitanus, & Messanen-

sis, atque Episcopus Mazzarenfis. Porro procurator cuiusdam monasterij, obtinuit facultatem, ea occidendi in ejusdem monasterij vsu, ita tamen coarctavit Delegatus facultatem, ut si quid fortè carniū ipsis superfluum esset, non venderetur secularibus, sed Ecclesiasticis, idque sub eadem excommunicatione lata sententiæ, & in virtute sanctæ Obedientiæ. Is ergo procurator, ne ementes Ecclesiasticos quærere cogeretur, quod ipsi ex macchantibus carnibus supererat, dabat cuidam macellario seculari, ut is scilicet sequenti v. g. hebdomada redderet alteram tantum carniū quantum accepisset; sic fiebat, ut monasterio carnes non deficerent, & procurator contra formam concessionis eas nequaquam venderet. Legitimè id factum est? quid, si carnes commutasset pro alijs rebus, vino, frumento, vestibus &c.

f *Vrb. VIII. qua incipit, Regnum Siciliae ultra Pharum, data 1633. die 28. Apr.*

12. Profecto (præscindendo ab alijs legibus in contrarium, vel inconvenientijs, quæ facile hac in re esse possent) legitimum utrumque pronuntio. Ratio est, quia longè, ut diximus, diversa sunt, venditio & permutatio; cum ergo ea prohibitio sit odiosa, atque adeo restringenda, de propriè dicta venditione merito interpretamur; merito insuper, nam accepta pecunia carnes vendere, est, ipsissimam macellariam artem exercere, quod non est, modo dicto, commutare. Idem autem non diximus in præcedenti quæstione, si quidem ibi adfuit expressa

Ccc

expressa